

«چستی دانشگاه» به روایت فیلسوفان

از نهادِ حقیقت جویی تا بنگاه صدور مدرک

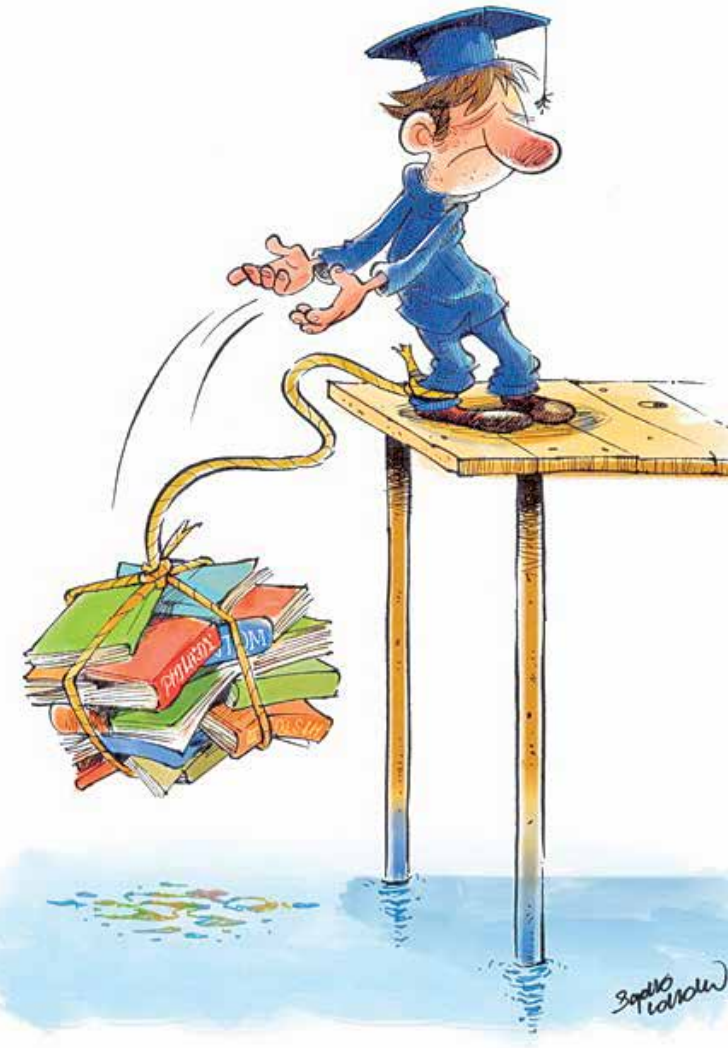
آیا به عصر «زوال دانشگاه» نزدیک شده‌ایم؟

دانشگاه: ضامن «آزادی گفتار» و «نگاهبان عقل»

فیلسوفان بسیاری درباره دانشگاه اندیشیده‌اند و به پروبلما تیک جستی دانشگاه پاسخ گفته‌اند. یکی از مشهورترین آنان ایمانوئل کانت است. او دانشگاه را به مثابه «وجدان اخلاقی» تعریف کرده است و در رساله «نزاع دانشکده‌ها» دانشگاه را به دو قلمرو تقسیم می‌کند: «دانشکده‌های فرادست» که دانشکده حقوق و پزشکی و الهیات را تحت سلطه بیرونی می‌خواند و «دانشگاه فلسفی» که در نسبت با عقل بطور مستقل عمل می‌کند. از نظر کانت «دانشگاه‌های تخصصی» به دلیل وابستگی به منافع سیاسی و دینی، در معرض فساد، تعصب یا ابزارشدگی قرار دارند و تنها «دانشکده فلسفه» است که به «عقل خودمختار» مجال داری می‌دهد و می‌تواند مشروعیت معرفت دانشکده‌های فرادست را هم به نقد بکشد. بنابراین کانت دانشگاه را ضامن «آزادی گفتار» و «نگاهبان عقل» در برابر سلطه غیرعقلانی می‌خواند. در این چهارچوب، دانشگاه بدون قوه نقد درونی به یک نهاد صرفاً کارکردی و ابزاری بدل می‌شود. آنچه که دانشگاه را دانشگاه می‌کند فقط آموزش حرفه‌ای نیست بلکه حضور یک نیروی درونی است که همواره نقد می‌کند: نیرویی که کانت به آن «فلسفه» می‌گوید و نقش آن را همسان «وجدان» می‌شمارد.

دانشگاه کارخانه تولید متخصص نیست

ویلهلم فون هومبولت، بنیانگذار دانشگاه برلین، دانشگاه را به مثابه «فضای پرورش روح» می‌خواند و در واکنش به آموزش‌های سودمحور

فلسفه

دکتر حسین مصباحیان

استاد فلسفه غرب

موضوع این گفتار «دانشگاه به مثابه یک پروبلما تیک فلسفی» است. واژه «پروبلما تیک» در فارسی معادل دقیقی ندارد و در فلسفه، به یک چهارچوب نظری گفته می‌شود که در آن اندیشیدن، طرح پرسش و تولید معنا ممکن می‌شود. فهم پروبلما تیک، ابزار انتقادی نیرومندی برای کشودن امکان‌های تازه اندیشیدن است و به ما می‌آموزد بسیاری از بدیهیات زاییده پیش‌فرض‌های پنهان است. بنابراین «پروبلما تیک» به معنای یک مسأله قابل حل با یک پاسخ واحد نیست؛ بلکه یک گره‌گاہ بنیادین و اغلب متناقض است که هستی یک پدیده را تعریف می‌کند: نوعی تنش درونی و پایداری که نمی‌توان بطور کامل آن را حل کرد بلکه باید مدام با آن درگیر شد و آن را مورد تأمل قرار داد و در فضای آن زیست.

کارشناس حوزه اقتصادی:

مشارکت دادن مردم در تخصیص مالیات موجب شفافیت و عدالت در فرآیند مالیات می‌شود

کارشناس حوزه سیاست‌گذاری اقتصادی گفت: تخصیص هدفمند درآمدهای مالیاتی به پروژه‌های عمرانی و زیرساختی با نظرخواهی مستقیم مردم، منجر به تقویت مشارکت مردم در حکمرانی مالیاتی خواهد شد و از طرف دیگر زمینه‌ساز تحقق نظام مالیاتی مردم‌محور خواهد شد. فاطمه محمدزاده آشتیانی کارشناس حوزه سیاست‌گذاری اقتصادی گفت: یکی از اقدام‌های اساسی در دولت چهاردهم، تقویت حکمرانی مردمی در حوزه با استفاده از درآمدهای مالیاتی امکان اجرای پروژه‌های عمرانی و زیرساختی فراهم می‌شود و کیفیت خدمات ارائه شده به مردم را افزایش می‌دهند. از سوی دیگر، مالیات یک ابزار در دست دولت به‌منظور بازتوزیع امکانات و درآمدها در کشور است. به نحوی که رفع محرومیت اتفاق بیفتد و همگان به عدالت از منابع کشور بهره ببرند. یکی از اقدام‌های اساسی در زمینه تحقق این اهداف، طرح

کارشناس اقتصادی مطرح کرد:

تبصره ماده ۱۰۰ نوآورانه‌ترین سازوکارهای عدالت‌بخشی در حوزه مالیات مشاغل

یک کارشناس اقتصادی گفت: تبصره ماده ۱۰۰ قانون مالیات‌های مستقیم به‌عنوان یکی از نوآورانه‌ترین سازوکارهای عدالت‌بخشی در حوزه مالیات مشاغل به حساب می‌آید. رامین رستمیان کارشناس اقتصادی، اظهار کرد: فاصله گرفتن از روندهای سنتی، دستی و ممیزمحور و رفتن به سمت هوشمندسازی روندهای مالیاتی کشور یکی از راهکارهای اساسی به‌منظور اصلاح نظام مالیاتی کشور و افزایش کارآمدی آن است. در گذشته دریافت مالیات بخش مشاغل و اصناف به‌صورت توافقی با هر صنف و در چهارچوب‌های دستی و سنتی صورت می‌گرفت. وی گفت: روش سنتی مشکلات جدی به‌همراه داشت؛ به نحوی که از یک طرف هزینه مالیات‌ستانی بالا بود و سازمان امور مالیاتی باید کارمندان متعددی را برای رسیدگی به اظهارنامه‌ها و پرونده‌ها در اختیار می‌داشت؛ از طرف دیگر مودیان نیز درگیر سازوکارهای پیچیده ارائه اظهارنامه می‌شدند. همچنین مودیان باید تا سال‌ها دفاتر مالیاتی‌شان را برای رسیدگی نگه می‌داشتند. این کارشناس اقتصادی در

امکان تقسیط مالیات تا ۹ قسط است. این موضوع به‌ویژه برای اصناف و مشاغل کوچک که جریان نقدینگی محدودی دارند، بسیار حیاتی است و نرخ تمکین مالیاتی را افزایش می‌دهد. همچنین این سازوکار، موجب عدم نگره‌داری دفاتر مالیاتی برای مودیان و همچنین کاهش هزینه‌های مالیاتی برای دولت می‌باشد. این کارشناس اقتصادی در پایان خاطر نشان کرد: با توجه به مزیت‌هایی که دریافت مالیات مشاغل و اصناف به‌صورت هوشمند و ذیل تبصره ماده ۱۰۰ برای کشور دارد، تشویق استفاده از این سازوکار در دستور کار قرار گرفته است. به این ترتیب، کسانی که ذیل این تبصره اقدام به پرداخت مالیات کنند از تخفیف خوبی بهره می‌برند. پرداخت اقساطی مالیات نیز از دیگر مشوق‌ها ذیل این تبصره است.

منابه «فضای وجودی حقیقت» تعریف می‌کند و آن را «نهاد خودآگاهی انسان» می‌شمارد؛ جایی برای پرسش از معنای هستی و امکان‌پذیر ساختن گفت‌وگوی عقلانی آزاد و مستقلا نه. او بر استقلال دانشگاه از دولت و بازار تأکید می‌گذارد و می‌گوید دانشگاه تنها زمانی می‌تواند مکان حقیقت باشد که از منطق قدرت رها شود؛ آنگاه دانشگاه به فضایی بدل می‌شود که در آن انسان به مثابه «سوز» پرسشگر» (و نه صرفاً دانشجو یا پژوهشگر) ظهور پیدا می‌کند؛ قدری که خود و جهان را در پرتو تفکر وجودی می‌شناسد. بنابراین دانشگاه عملاً به جایی برای «شدن» و نه صرفاً «دانستن» بدل می‌شود.

دانشگاه ابزاری برای تولید

نیروهای بازار کار نیست

جان هنری نیومن، فیلسوف و الهیات‌دان انگلیسی، دانشگاه را به مثابه یک «کلیت معنوی» تعریف می‌کند. او در کتاب «ایده دانشگاه» از آموزش لیبرال دفاعی پرشور می‌کند که غایتش تنها کارآیی نیست بلکه فهم وحدت درونی دانش است. او دانشگاه را مکانی می‌داند که در آن امر «سکولار و الهیاتی» و «علم و اخلاق» در برابر سلطه غیرعقلانی می‌گیرند و به یک انسجام معنوی می‌رسند. نیومن می‌گوید اگر دانشگاه به سمت مهارت‌گرایی صرف برود از مسئولیت خود در قبال پرورش ذهن و شکل دادن شخصیت اخلاقی انسان غافل می‌شود. بنابراین دانشگاه جایی است که فرد، یاد می‌گیرد «چگونه فکر کند و نه اینکه فقط چه چیزی بداند». بنابراین دانشگاه به مثابه نهادی برای اندیشیدن است و نه ابزاری برای تولید نیروهای بازار.

رهایی دانشگاه از مناسبات قدرت

کارل یاسپرس، فیلسوف آلمانی، در کتاب «ایده دانشگاه»، دانشگاه را به

زوال دانشگاه

بیل ریڈینگز، فیلسوف کانادایی، در کتاب «زوال دانشگاه» نوامیاده دانشگاه را پایان معنا می‌داند. او می‌گوید ایده کلاسیک دانشگاه به مثابه «نهادی که حقیقت را جست‌وجو» می‌کند یا منافع دولت-ملت را پیگیری می‌کند به پایان رسیده و دانشگاه امروز یک نهاد پسمالی و پسماتفیزیکی است که نه حامل معناست و نه پیگیر حقیقت؛ بلکه تنها داده‌ها و شاخص‌ها را مدیریت می‌کند. او معتقد است دانشگاه امروز یک فرآیند اداری است؛ جایی برای صدور گواهینامه نه برای اندیشیدن. دیگاده ریڈینگز تلخ و پایان‌انگاره است ولی باز هم در دل خود حامل دعوتی برای بازتعریف دانشگاه در جهان امروز است.

تن دادن دانشگاه به «سکوت

تکنیکی»

مارتا نوسباوم، فیلسوف آمریکایی، در کتاب «چرا دموکراسی به علوم انسانی

نیاز دارد؟» نسبت به تعدیل فزاینده بازارمحوری و حذف علوم انسانی از دانشگاه هشدار می‌دهد. از نظر نوسباوم «چستی دانشگاه» در قرن ۲۱ با فقدان علوم انسانی تعریف می‌شود و این امر باعث می‌شود «تفکر نقاد» از دست برود و حتی دموکراسی از درون فروپاشد و هیچ گفت‌وگوی نظری صورت نگیرد و به یک «سکوت تکنیکی» تن داده شود و مسئولیت اجتماعی- فرهنگی دانشگاه به حاشیه رود.

تمایز دانشگاه با سایر نهادهای آموزشی

دانشگاه همواره در دل تنش‌های ساختاری و تفکرآفرین همچون تنش بین عقل و قدرت، دانش و بازار، شکل گرفته است. آنچه دانشگاه را از سایر نهادهای آموزشی متمایز می‌کند امکان درگیری با این تنش‌ها و خوداندیشی درون‌ماندگار آنهاست؛ یعنی اگر دانشگاه صرفاً ابزاری برای مهارت‌افزایی یا تولید سرمایه انسانی باشد دیگر نیاز به «فلسفه»، «تفکر نقاد» و «وجدان» نخواهد داشت. اما اگر بخواهیم دانشگاه را نهاد تفکر، نهاد امکان گفتار و نهاد جست‌وجوی حقیقت بدانیم ناگزیر باید آن را در افق فلسفه، بازاندیشی کنیم.

دانشگاه: پناهگاه سخن ممنوعه

ژاک دریدا، فیلسوف فرانسوی، دانشگاه را به مثابه مکانی برای «امکان گفتارهای ناممکن» می‌خواند و در کتاب «دانشگاه بدون شروط» دانشگاه را «مکانی برای امکان گفتن هر آنچه در جای دیگر ممنوع است» تعریف می‌کند. بنابراین استقلال دانشگاه برای دریدا یک امر نهادی نیست بلکه یک امکان هستی‌شناسانه گفتار رادیکال است؛ سخن گفتن از هر آنچه که دولت، دین یا بازار آن را تهدید تلقی می‌کند؛ و این حق گفتار باید بدون هیچ پیش‌شرطی ممکن شود چنانکه نه تابع قراردادهای سیاسی و نه تابع نگره‌های ایدئولوژیک دینی باشد. به این اعتبار، دریدا دانشگاه را بازمانده‌ای متزلزل از آرمان روشنگری می‌داند؛ مکانی که در آن هنوز شعله ضعیف تفکر آزاد روشن است. از نظر دریدا، در جهان امروز این شعله در حال خاموشی است مگر اینکه ما از «حق گفتن آنچه نباید گفت» پافشاری کنیم.

بشر

به دولت، تقویت سرمایه‌گذاری در تولید، تقویت اعتماد مردم به نظام مالیاتی، کاهش فرار مالیاتی و ایجاد حس تعلق اجتماعی تنها بخشی از پیامدهای این است. مهم‌تر از همه، این طرح به مردم نشان می‌دهد که مالیات یک هزینه تحمیلی نیست، بلکه سرمایه‌ای است که با انتخاب خودشان در مسیر توسعه ملی به کار گرفته می‌شود.

زیرساخت‌ها، به‌ویژه در حوزه راه و آب در کانون توجه قرار گرفته است. به این ترتیب، مناطقی که سال‌ها از کمبود زیرساخت‌ها رنج می‌بردند، از طریق مشارکت مستقیم مردم، از سرمایه‌گذاری‌های عمرانی بهره‌مند خواهند شد. محمدزاده در پایان گفت: مزایای کلان این طرح فراتر از تکمیل پروژه‌هاست. افزایش اعتماد عمومی

مدیرکل مبارزه با فرار مالیاتی و وصول و اجرای ویژه اعلام کرد:

محکومیت یک شرکت فولادی بابت فرار مالیاتی ۳۰ میلیارد تومانی

شده و مدیران آن شد و پس از رسیدگی‌های قضایی، در تاریخ ۲۰ مرداد ۱۴۰۴، دادنامه محکومیت قطعی علیه هیأت‌مدیره و شرکت مذکور صادر گردید. وی درخصوص جزئیات حکم صادره افزود: هیأت‌مدیره شرکت فوق بابت جرم مالیاتی به یک‌سال و شش ماه حبس تعزیری و به جهت جرم جعل رایانه‌ای به یک‌سال و شش ماه حبس تعزیری محکوم شد و شرکت مذکور نیز به پرداخت دو فقره جزای نقدی در حق دولت بابت ارتکاب به جرم مالیاتی و جعل رایانه‌ای محکوم گردید. مدیرکل مبارزه با فرار مالیاتی و وصول و اجرای ویژه با بیان اینکه مجموع بدعی مالیاتی شرکت مذکور بیش از ۳۰ میلیارد تومان است، تأکید کرد: مقابله با فرار مالیاتی مورد انتظار مردم بوده و این اداره کل با جدیت پیگیر استیفای حقوق حقه مردم است. هدف اصلی و نهایی این اداره کل در فرآیند مبارزه با فرار مالیاتی سازمان یافته، انجام اقدام‌هایی است که ریسک استفاده از شرکت‌های کاذبی را به سطح غیر اقتصادی سوق دهد. منصور در پایان به‌منظور پیشگیری از وقوع جرم و جلب بیش از پیش اعتماد آحاد جامعه از شهروندان خواست تا اطلاعات هویتی و کارهای بانکی خود را در اختیار دیگران قرار ندهند.

مدیرکل مبارزه با فرار مالیاتی و وصول و اجرای ویژه سازمان امور مالیاتی کشور از محکومیت یک شرکت فولادی، به ۴۶۰ میلیارد تومان معامله از طریق ۳۲ شرکت کاغذی و فرار مالیاتی ۳۰ میلیارد تومانی خبر داد. کامران منصور، مدیرکل مبارزه با فرار مالیاتی و وصول و اجرای ویژه سازمان امور مالیاتی کشور در این رابطه اظهار داشت: در راستای مقابله با پدیده فرار مالیاتی و صیانت از حقوق بیت‌المال، اداره کل مذکور، طرح شکایت کیفری علیه فراریان مالیاتی را در مراجع قضاتی ذی‌صلاح پیگیری می‌کند. وی با اشاره به اقدام اخیر این اداره کل افزود: با شناسایی و تقاطع‌گیری‌های فنی و حقوقی و همکاری مؤثر پلیس امنیت اقتصادی، طرح شکایت کیفری از یکی از شرکت‌های فولادی به دلیل ثبت ۷۷ رکورد از معاملات خود به مبلغ ۴۶۰ میلیارد تومان با تعداد ۳۲ شرکت غیرواقعی (صوری) در سامانه صورت معاملات فصلی بابت سنوات ۹۴ تا ۹۶ در مراجع قضایی تنظیم شد. منصور تصریح کرد: تحقیقات همه‌جانبه از سوی دادسرای ذی‌ربط و ارائه توضیحات کاف و مستندات متقن توسط کارشناسان حقوقی و مالیاتی نزد مقام محترم قضایی، منجر به صدور کیفرخواست علیه شرکت یاد